

ČLANKI IN RAZPRAVE

LJUTOMER V LUČI MATIČNIH KNJIG IZ 17. STOLETJA

SAŠO RADOVANOVIČ

Ljutomer se prvič omenja leta 1249 kot Lutenberch.¹ V 13. stoletju se je razvil v pomembno upravno, gospodarsko in cerkveno središče na murskem polju. Kot trg (forum Lutenberch) se prvič omenja v deželnoknežjem urbarju iz 1265 Č 1267. V trgu je takrat bilo 152 gospodarskih enot in trško sodišče. Leta 1297 je salzburški škof podelil Ljutomer skupaj s tamkajšnjo podložno zemljo deželnim knezom, ki so skrbeli za gospodarski razvoj trga ter mu zato poklonili številne privilegije, ki so Ljutomerju zagotavljali gospodarski napredek (pravico, da sami volijo svojega trškega sodnika in šest prisednikov, pravico do svobodne trgovine brez plačila mitnine po Avstriji in Štajerskem).²

Staro jedro Ljutomerja je Stari trg, kjer se že leta 1348 omenja stanovanjska ulica kot zametek naselbine, stisnjene h grajskemu griču. Stolpasti grad na njem je nastal iz strelskega dvorca ter se posredno omenja leta 1328 kot Hausperch, leta 1365 pa kot vest Lutenberg. Leta 1342 je kraj dobil enake pravice, kot jih je imela Radgona. Leta 1447 je pogorel. Že v srednjem veku je Ljutomer slovel po vinu ljutomerčanu in vinski kupčiji. V njegovi okolici so imeli vinograde razni svetni in cerkveni velikaši ter samostani, tako gospodje Viltuški, grofje Celjski, salzburški nadškofje, admontski samostan, benediktinski samostan v Sankt Lambertu na Zgornjem Štajerskem. Tržani so bili večji del obrtniki. Prvotno so bili organizirani v radgonskih cehih, pozneje pa so imeli svoj ceh od leta 1602 lončarji, od 1638. kovači in od 18. stoletja čevljarji. V 17. stoletju je trg že imel tudi svoj spital.

Cerkev sv. Janeza Krstnika je bila zgrajena v začetku 15. stoletja. Pozneje so jo zaradi vpadov Turkov in krucov obdali s taborskim obzidjem. Prvotno je stala izven naselja in jo je trg šele kasneje vključil vase. Cerkev je obdajalo pokopališče s kostnico in močnim obzidjem s štirimi vhodi.³

Ljutomer je v srednjem veku postal pomembno cerkveno središče za velik del Murskega polja, ki je prvotno sodilo v okvir radgonske pražupnije, ta pa v salzburško nadškofijo. Najstarejši zapis o obstoju ljutomerske župnije je omemba njenega župnika Rudigerja iz leta 1328. O obsegu ljutomerske župnije v srednjem veku pa nam priča dokument iz leta 1445, ki navaja, da so poleg ljutomerskega trga sodila k njej še naslednja naselja: Radomerje, Radomerščak, Vogričevci, Branoslavci, Cezanjevci, Noršinci, Babinci, Gornje Krapje, Cven, Pristava in Stročja vas s skupno 193 hišami.⁴

Fevdni gospod je bil po posebnem dovoljenju salzburškega nadškofa sekovski knezoškof in je deloval kot generalni zastopnik. Odvetnik je bilo gospostvo v Ljutomeru. Od leta 1672 pa je odvetniške posle imel v zastavi magistrat v Ljutomeru. Cerkevne račune sta letno pregledala - obdržala župnik in odvetnik. Cerkev (županija) je bila bogata z vinogradi, s katerimi pa so gospodje (župnik in kaplani) razpolagali kakor s svojimi. Leta 1666 je bila v župniji ustanovljena bratovščina Rožnega venca.⁵

16. stoletje je tudi za Ljutomer in njegovo okolico čas gospodarske in duhovne krize. Prva je bila med drugim posledica turških vdorov in stalne turške nevarnosti, kužnih bolezni in povodnji ter drugih ujm, ki so zmanjšale gospodarsko moč prebivalstva in tudi njihovo število. Duhovna kriza pa se je najbolj kazala v načinu življenja duhovščine, ki je s svojim slabim zgledom potegnila za seboj tudi vernike. Zato je bila odprta pot novim gibanjem, tako luteranstvu kakor tudi sekta skakačev.

Luteranstvo se je širilo tudi v Ljutomer in njegovo okolico z okoliških gradov, kajti velik del plemstva je tedaj pristopil k novi veri ali pa ji je bil vsaj naklonjen. Vemo, da se je vpliv nove vere širil z ljutomerskega gradu, saj so tudi Rindscheiti, ki so bili nekaj desetletij 16. stoletja gospodje ljutomerske

gospoščine, postali luterani. Ker pa je gospoščino na začetku 17. stoletja kupila katoliška rodbina Draškovičev, ki si je pred 1631. pridobila tudi gospoščino Branek, so ljutomerski luterani izgubili svojo oporo.⁶ Kljub temu pa je še leta 1657 župnik Luka Krajner v trgu naštel šest krivovercev, družino Obran s starši in štirimi otroki.⁷

Tudi v 17. stoletju in na začetku 18. stoletja so zavrli gospodarski in kulturni razvoj Ljutomera in njegove širše okolice turški vpadi in ropanje krcov, kužne bolezni in pogosti požari, tako v trgu kakor tudi po vaseh. K razvoju obrti in trgovine pa so mnogo pripomogli privilegiji, ki jih je tržanom dajal deželni knez. Po padcu trdnjave Kaniže leta 1600 so bili naši kraji ponovno odprti za ropanje in požiganje Turkov. Že v naslednjem letu so Turki vdrli v Medjimurje in prišli ob Muri do Ljutomera in Radgone. Najhuje pa je Mursko polje trpelo leta 1605, ko so Turki, ki so se jim pridružili ogrski hajduki, pustošili od Radgone do Ljutomera in Ormoža; tedaj so požgali nad 1500 hiš, nad 3500 ljudi odgnali ter vzeli več tisoč glav živine. Tedaj sta bila do tal požgana Ljutomer in Veržej. Tudi sredi stoletja je prebivalstvo Murskega polja, dela Slovenskih goric in Prekmurja zelo trpelo (1640, 1649, 1655), ko so Turki plenili in požigali. Po zmagi avstrijske vojske pri Modincih leta 1664 so naši kraji za nekaj časa mirno zadihali. Šele poraz Turkov pred Dunajem leta 1683 pa je prinesel trajni mir. V naslednjih desetletjih so ti predeli trpeli zaradi ropanja krcov. Kruci so ropali in požigali nekako od osemdesetih let 17. stoletja pa do leta 1711, ko je bila vstaja ogrskega vojvode Ferenc Rakoczyja zadušena.

V 17. stoletju je kuga razsajala tako zelo pogosto, da to stoletje nekateri zgodovinarji imenujejo kar stoletje kužnih bolezni. Prva poročila o kugi na Murskem polju so iz srede 17. stoletja. Leta 1656 je pobrala kuga v ljutomerski župniji 47 oseb. Tedaj je morala biti omejena le na ljutomersko župnijo, kajti iz sosednjih župnij ne omenjajo umrlih za kugo. Kuga je ponovno razsajala v letih 1678 - 1682, še posebno hudo leta 1681. V ljutomerski župnji so tedaj pokopali 224 oseb, vendar ne vemo, koliko od teh jih je umrlo za kugo.⁸ Leta 1681 je za kugo umrlo neznano število ljudi, med verniki pa je bilo mnogo neposlušnih.⁹

Pogosta nesreča so bili, kakor tudi v drugih mestih in trgih tega časa, požari, ki so jih povzročali bodisi Turki, kruci ali pa tržani sami. Tako so Turki požgali Ljutomer leta 1605, medtem ko so ga leta 1704 požgali kruci. Tržani sami pa so zanetili požar leta 1639 in 1689.

Po letu 1600 je prišlo do nekaterih sprememb v cerkveni upravi tudi na območju slovenske Štajerske. Sedež arhidiakonata za Spodnjo marko, kamor je sodilo tudi naše etnično ozemlje, so prenesli leta 1607 iz Gratweina pri Gradcu v Strassgang, prav tako pri Gradcu. Arhidiakoni, ki so od 16. stoletja upravljali celotno Štajersko, so imeli na skrbi ogromen teritorij. Leta 1632 je razdelil salzburški nadškof Paris grof Lodron (1619 - 1653) cerkveno ozemlje zaradi preobremenjenosti arhidiakona na dekanate. Po letu 1639 je razdelil isti nadškof svoj cerkveni teritorij na Štajerskem na dva samostojna dela pod dvema arhidiakonom: na arhidiakonot za zgornjo Štajersko in na arhidiakonot za spodnji del Štajerske, ki se je imenoval arhidiakonot med Dravo in Muro s sedežem najprej v Gradcu, nato pa v Strassgangu.¹⁰

Duhovščina v Ljutomeru v 17. stoletju

Na prehodu iz 16. v 17. stoletje, do leta 1601, je bil ljutomerski župnik Marko Moszoczy, doma iz Ogrske.

Od leta 1601 in najverjetneje do leta 1619 je službo župnika opravljal Pavel Simončič. Doma je bil iz Štajerske in je bil duhovnik salzburške nadškofije. Ob nastopu službe je bil star 39 let. Bil je nekdanji študent graških jezuitov.

Med leti 1619 in najbrž do leta 1625 je bil za župnika Hrvat Jurij Bobkovič, duhovnik zagrebške škofije.¹¹ Bil je doma iz Sv. Križa v varaždinskem komitatu in je leta 1618 postal bakalaureat filozofije in še istega leta dosegel naziv magistra filozofije.¹²

Gregor Nenadič je bil ljutomerski župnik med leti 1625 in 1629. 14. februarja 1597 je bil vpisan na graško univerzo kot "clericus", po krajevni pripadnosti pa kot "Iliricus".¹³

Od leta 1629 do svoje smrti leta 1638 je bil ljutomerski župnik Janez Gaiger. Leta 1631 se je tožil z grofom Gašparjem Draškovičem in njegovim oskrbnikom Petrom Merkasom.¹⁴

Njegov naslednik je bil Matej Segur "Italocarniolus".¹⁵ Bil je župnik od maja 1638 do 1652. Njegovo polno ime je bilo Hieronim Matej Segur de Poddraga, "clericus", doma z Reke (S.Vito). 27. maja 1632 je na graški univerzi dobil naziv bakalaureata. Avgusta 1633 pa je dosegel naziv magistra.¹⁶ 7. maja 1638 je ukazal sekovski škof dekanu v Radgoni, Martinu Eberleinu, naj Mateja Segurja v njegovem imenu instalira na ljutomersko župnijo, naj uredi zadeve pokojnega župnika in odkaže dohodke novemu.¹⁷

Naslednjih deset let (1652 - 1662) je bil župnik Luka Krajner. Doma je bil iz Štajerske (v arhidiakonskih zapisnikih od leta 1654 do 1661 je zapisano, da je doma iz Kranjske), iz Slovenskih konjic ("Goronicensis - Gonnaucensis"). Leta 1635 je bil dijak - sintaxa - na graški gimnaziji. 8. maja 1640 je na graški univerzi dobil naziv bakalaureata. 26. avgusta 1641 pa je postal magister filozofije.¹⁴ Od 26. decembra pa do nastopa službe župnika v Ljutomeru je bil vikar pri Sv. Petru pri Radgoni.¹⁸

V letih 1663 do svoje smrti 1669 je bil ljutomerski župnik Jurij Slivar (Shivar, Sliuar, Schliuar). V Ljutomer je prišel iz Sv. Lovrenca v Slovenskih goricah v začetku leta 1663.¹⁹ Slivar je bil v času svojega župnikovanja v Ljutomeru že star mož, vendar je svoje delo dobro opravljal, razen prepirov s tržani. Poleg tega je grozil z umikom iz župnije in beneficija, kar pa v resnici ni poizkusil.²⁰ Zaradi nenehnih sporov so ga tržani v letih 1667 in 1668 tožili pri nadduhovniku, ker pa se ni nič spremenilo, so se osebno pritožili pri škofu v Gradcu. Vse nadaljne spore pa je končal Slivar s tem, da je junija 1669 umrl.²¹

V naslednjih štirih letih (1669 do 1673) pa so Ljutomerčani še huje prepirali z novim župnikom Janezom Dumbličem, ki je bil po rodu Hrvat. Bil je župnik od julija 1669 do 10. junija 1673. Pred tem je nekaj časa služboval na Ogrskem v županiji "Zetschi" kot župnik pri Sv. Juriju. Od novega leta 1669 pa je

živel v Varaždinu. Na zahtevo tržanov in ljutomerske gosposčine, ki je bila župnijski odvetnik, je bil julija 1669 instaliran na mesto ljutomerskega župnika. Že kmalu pa je prišel v spore s tržani in zaradi tega je bil 10. junija 1673 prisiljen resignirati na mesto župnika.²²

Novi župnik je postal Gregor Grahovič (Grahovaz), doma iz Dalmacije. Na tem mestu

je ostal od 10. junija 1673 do leta 1681, ko je bil zaradi zanemarjanja dela na župniji in sporov z domačini z župnije odstavljen. Nato je eno leto opravljal kaplansko službo pri Sv. Juriju ob Ščavnici.²³ V času njegovega župnikovanja zasledimo v ljutomerski župniji prvega kaplana. Leta 1676 je to delo opravljal Adam Ternonigg, doma iz Koroške. Župnik je bil z njim popolnoma zadovoljen. Z odstranitvijo župnika je bil najverjetneje odstavljen tudi Ternonigg.²⁴

Friderik Friesacher je bil ljutomerski župnik le eno leto, od 1681 do 1682. Kmalu po prihodu na mesto župnika je zbolel (umsko) in julija 1682 prostovoljno resigniral. Umrli je 6. novembra 1692 pri usmiljenih bratih v Gradcu.²⁵ Doma je bil iz Celja. Univerzo je najverjetneje obiskoval v Gradcu, kajti tam je bil član "Archiducali Conuictorum Collegium, Alumnus Capicianus". Leta 1660 je postal bakalaureat teologije in leta 1661 magister filozofije na graški univerzi.²⁶

Ljutomerski župnik z najkrajšim stažem je bil vsekakor Štefan Podhrastnik, ki je prišel v Ljutomer v začetku septembra 1682 in že čez nekaj tednov tudi odšel.²⁷ Leta 1668 je bil vpisan kot študent logike na graški univerzi. Leta 1669 je končal študij svobodnih umetnosti in filozofije. Leta 1670 je postal magister filozofije na graški univerzi.²⁸

Od 30. oktobra 1682 do 3. julija 1686 je bil ljutomerski župnik Franc Ksaver Senny. Od oktobra 1682 do februarja 1683 je bil v župniji kot provizor, nato pa do julija 1686 kot začasni župnik. Leta 1669 je bil Senny kaplan v Ljutomeru, kjer je ostal več let. Decembra leta 1681 je postal kaplan pri Sv. Križu, oktobra 1682 pa je prišel ponovno v Ljutomer. Zaradi nenehnega nagajanja odstavljenega župnika Gregorja Grahovca je leta 1686 zaprosil za izpraznjeno župnijo Sv. Marjete nižje Ptuja, ki jo je tudi dobil. 3. julija je resigniral na ljutomersko župnijo in se preselil k Sv. Marjeti. Umrli je na Ptuj, 6. januarja 1687, star 52 let.²⁹ Leta 1645 je bil kot desetletni deček vpisan na gimnazijo v Gradcu v razred retorjev. Po rodu je bil plemič iz Madžarske - Franc Sennyey, baron, Ungarus de Kys Senyey.³⁰ Leta 1685 je imel kaplana Matijo Geiganeta.³¹

Po njegovem odhodu je mesto župnika zasedel Andrej Raputh, ki je bil na tem mestu od 3. julija 1686 do julija 1690, ko je umrl.

Ob njegovi nastavitvi je prišlo do spora med ljutomerskim graščakom in sekovskim škofom glede pravice prezentacije in instalacije župnika na to župnijo, kajti ljutomerska gosposčina si je poleg odvetniške lastila tudi fevdno pravico, ki pa je bila last sekovske škofije. V času župnikovanja Andreja Raputha je leta 1689 zgorela večina trga s cerkvijo vred.³² Od leta 1687 so ohranjene tudi najstarejše krstne knjige ljutomerske župnije, kar pa ne pomeni, da so jih šele takrat začeli pisati. Da so obstajale tudi starejše krstne knjige, nam pove dejstvo, da so poročne knjige, ki so po pomembnosti za krstnimi knjigami, ohranjene vse od leta 1653. Andrej Raputh je bil leta 1667 vpisan na graško univerzo kot dijak gramatike. Leta 1678 je bil že kot duhovnik promoviran v profesorja svobodnih znanosti, leta 1679 pa je postal bakalaureat filozofije. Doma je bil iz Krškega na Koroškem.³³

5. septembra 1690 ga je nadomestil Miklavž Pergoznik, ki je ostal župnik do marca 1697, ko je bil odstavljn zaradi večnih pravn s tržani. Odšel je v Radgono, kjer je kot benefcijat pri cerkvi Sv. Marije Pomočnice leta 1713 umrl.³⁴ Leta 1671 je bil študent logike na graški univerzi. Leta 1673 je bil promoviran v profesorja svobodnih znanosti in filozofije. Doma je bil iz Žalca na Štajerskem.³⁵

Zadnji v vrsti župnikov v 17. stoletju je bil Matija Wiser, licencijat teologije, ki je svoje delo v Ljutomeru opravljal od marca 1697 do 14. decembra 1707. Rodil se je leta 1655 v

Cerknici na Kranjskem. V duhovnika je bil posvečen leta 1683. Pred prihodom v Ljutomer je bil kaplan v Radgoni, kamor je bil leta 1708 nastavljen kot župnik. V Radgoni je tudi umrl leta 1729, star 74 let.³⁶

Krstne knjige

Krstna knjiga za 17. stoletje je le ena in obsega obdobje od 9. novembra 1687 do 2. junija 1703. Knjiga je visoka 32 cm, široka 10 cm (normalna širina knjige formata A4 je cca 20 cm) in debela 3 cm. Vezana je v trdo temnozeleno lepenko s črnim usnjenim robom. Na prvi strani ima dve nalepki. Na prvi je napis: Ljutomer /Ljutomer/, rojstna knjiga: I. 1687 - 1703. Na drugi nalepki pa piše: Kath. Pfarramt St. Johannes Bap. in Luttenberg, Gemeinde Luttenberg, Taufbuch I, Jahrgang 1687 - 1703, Luttenberg, den 5. November 1943, Der Stantesbeamte: podpis je nečitljiv. Poleg tega je na nalepki še nemški žig z orlom in svastiko in napisom: Statesbeamter in Luttenberg (Kreis Radkersburg). Knjiga ima 188 listov ali 376 strani, ki pa niso oštevilčene.

Knjige so bile izpostavljene močni vlagi (verjetno jih je zalila voda), zato je precej strani popolnoma obledelih in nečitljivih, mnogo strani pa je zaradi obledelosti vpisov izredno težko čitljivih.

Ponovno lahko, kot tudi pri ostalih matičnih knjigah iz tega časa, opazimo, da je bilo

Leto	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Avg.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Skupaj
1687	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	7	19	26
1688	15	19	23	8	12	11	5	14	19	15	17	12	170
1689	17	22	7	9	12	4	9	10	13	6	11	11	131
1690	16	15	18	9	7	12	8	13	16	19	11	14	158
1691	23	21	18	15	13	11	1	6	11	23	16	15	183
1692	14	14	18	17	13	7	6	9	7	15	10	14	144
1693	14	12	18	14	6	13	4	10	14	8	6	19	138
1694	17	16	8	8	3	6	4	9	14	18	15	19	137
1695	20	14	24	10	15	11	10	10	9	21	15	17	176
1696	18	16	13	14	7	13	16	12	7	15	14	17	162
1697	18	19	15	6	5	9	5	9	6	12	18	16	138
1698	14	18	17	13	9	12	17	11	10	17	17	18	173
1699	12	19	11	9	5	4	4	5	9	12	5	11	106
1700	12	12	8	9	11	10	4	14	13	17	6	8	124
Skup.	210	217	198	141	118	123	103	132	148	198	168	210	1966

največ rojstev v pozni jeseni in pozimi - oktober, november, december, januar, februar in marec - ko je dela precej manj. In spet lahko trdimo, da so že takrat družine načrtovali. Tako je bila večina otrok spočetih od januarja do maja. Med leti 1687 in 1700 so se rodili 104 nezakonski otroci in 1862 zakonskih otrok, od tega je bilo 16 dvojčkov. V Ljutomerski župniji se je med leti 1687 in 1700 povprečno rodilo na leto 140 otrok.

Po letih bi lahko zasledovali vplive turških vpadov, požarov in raznih kužnih bolezni, ki so v 17. stoletju pustošile po Ljutomeru in okolici, če bi bile krstne knjige ohranjene za daljše obdobje. Tako pa lahko le ugotovimo, da je bilo največ rojstev leta 1691, kar 183, in najmanj, če odštejemo leto 1687, ko ni popolnih podatkov, leta 1699, le 106. Za podrobnejšo analizo vpisov, ki, kakor v večini ostalih župnij na slovenskem Štajerskem v 17. stoletju, odstopa od predpisanih obrazcev, podanih v rimskem obredniku iz leta 1614, si pogledjmo, kaj je bilo v knjigo še vpisano, razen imen in priimkov krščencev, njihovih staršev in botrov.

1687

- kaplan Janez Krstnik Marzinko - 16.XII.

1688

- župnik Andrej Raputh
- cerkovnik Martin Poteg
- mesar iz trga Janez Fišer

1689

- župnik Andrej Raputh, na praznik sv. Mihaela
- pisar tukajšnje cerkve Janez Horvat, na praznik sv. Mihaela
- čevljar iz trga Andrej Murath
- gospodinja v domači župniji Elizabeta Sepeamin

1690

- baron iz Maribora Tomaž Ignac
- župnik Nikolaj Pergosnigk - 4.IX.
- zidar Jurij Schariodt

1691

- 1. aprila je krstil kapucin Sabin iz Celja
- mesar Jakob s Ptuja
- lončar Blaž Daugan iz trga (Ljutomer)

1692

- župnik Nikolaj Pergosnigk - 6.I.

1693

- 17.VIII. je krstil Adam Nudl
- viničar Andrej Hribar

1694

1695

- gorski viničar Jurij Ravnjak
- kaplan Mat. Frankoviz - 4.XII.

1696

- 18.I. je krstil Janez Krstnik Wäzher
- vojaški uradnik iz Šlezije Matija Peer
- sodnik Jožef Milpoch - 24.IV.

1697 - kaplan Matija Doller - 13.III.

- sodnik Jožef Milpaher - 29.V.
- župnik Matija Wiser - 1.VII.
- kmet Matija Hrouat

1698

- kaplan Luka Kollen - 7.V.
- svobodnjak Andrej Neimez in svobodnjakinja Elena Habianzka sta imela nezakonskega otroka
- 12.V. je krstil Matija Doller
- svobodnjak Jurij Mursoniz in svobodnjakinja Marija, hči Janeza Griserskega

1699

- 4.II. je krstil župnik Matija Wiser
- 11.III. je krstil kaplan Matija Khos
- svobodnjak Tomaž Kattani in priležnica svobodnjakinja Gertruda sta imela nezakonskega otroka
- meščan Werenseeja Miha Wagal
- 29.IX. in 11.X. je krstil kaplan Peter Brumez, iz Zgornjega Ljutomera

1700

- gospod Janez Jurij Khosse a Freienfeld
- trški sodnik Jernej Jurshizh 3.III.
- mesar Franc Kantner je imel nezakonskega sina, mati ni omenjena
- na praznik sv. Vida je bil krščen Vid, sin Blaža Cvitaniča
- 25.X. je krstil Lovrenc Comprechts.

Zanimivost Ljutomerskih krstnih knjig je v tem, da so po eni strani izredno skromne s

poklici staršev in botrov krščencev, po drugi strani pa je skoraj pri vsakem krstu zapisano, od kod je krščenec ali krščenka doma. Tako v krstnih knjigah najdemo 14 poklicev, od tega 5 kaplanov, 3 župnike, 1 cerkovnika, 3 mesarje, 1 pisarja, 1 čevljarja, 1 gospodinja, 1 zidarja, 1 meniha - kapucina, 1 lončarja, 1 viničarja, 1 vojaškega uradnika, 2 trška sodnika in 1 kmeta. Poleg tega pa najdemo še 1 barona, 3 svobodnjake in 3 svobodnjakinje.

Pri vpisih krajev, od koder so bili krščenci in krščenke, prevladujejo okoliške vasi, vpisi sami pa so kar v treh jezikih, odvisno od kaplana ali župnika, nemškem, slovenskem in latinskem.³⁷

Poročne knjige

Ohranjeni sta dve knjigi, najstarejša sega od leta 1653 do 1674, druga pa od 1693. do 1705. Prva knjiga je visoka 32 cm, široka 10 cm (ozek format) in debela 2 cm. Druga knjiga je visoka 32 cm, široka 10 cm in debela 1 cm. Vezani sta v trdo temnozeleno lepenko s črnim usnjenim robom. Na prvi strani imata dve nalepki. Na prvi je napis: Ljutomer /Ljutomer/, poročna knjiga: I. 1653 - 1674. Na drugi nalepki pa piše: Kath. Pfarramt St. Johannes Bap. in Luttenberg, Gemeinde Luttenberg, Trauungsbuch I, Jahrgang 1653 - 1674, Luttenberg, den 5. November 1943, Der Stantesbeamte: podpis je nečitljiv. Poleg tega je na nalepki še nemški žig z orlom in svastiko in napisom Statesbeamter in Luttenberg (Kreis Radkersburg): Na drugi knjigi je podoben napis, ki se razlikuje le po tem, da je to poročna knjiga II 1693 - 1705 - Trauungsbuch II, Jahrgang 1693 - 1705. Prva knjiga ima 192 strani ali 96 listov, druga pa 72 strani ali 36 listov. Strani niso označene (paginirane ali folirane). Vpisi so razmeroma dobro čitljivi in večinoma vsebujejo podatke o imenih in priimkih mladoporočencev, njihovih staršev in priči, imena krajev, od koder sta bila mladoporočenca in redkeje poklic katerega izmed udeležencev poroke.

Preglednice porok po letih in mesecih za Ljutomersko župnijo ni mogoče narediti, kajti zaradi nedoslednosti pri vpisovanju ni za celotno obdobje razvidno niti leto porok, kaj šele mesec.

V poročni knjigi med leti 1654 in 1672 je

bilo vpisanih tudi 7 krstov.

- 1654 - gostač Matija Gaisar iz Sv. Trojice
- košar Andrej Gamsar iz Stamperga
- dninar Jakob Marks iz Pisane Gaudi
- župan Andrej Rodik iz Zgornjega Krapja
- viničar Luka iz Gornize
- služkinja Agnes pri trškem sodniku
- gostač Janez Parsha iz Wiendorfa
- gostačica Marina Šoštarich iz Mauta
- kmet Matija Filip Testeman
- dninar vdovec Hans Kolar iz Železnih dveri
- viničar Martin Roguša iz Grajskega vrha
- kmet Jurij Lah iz sv. Jurija
- viničar Tomaž Rajnarič pri gospodu Zehormerju iz Pisane Gaudi
- kmet Miklavž Martin Masten iz Brebrovnika
- viničar Janez Lovrenc Lormon iz sv. Antona
- viničar Filip Pavlič iz sv. Antona
- kovač Matej iz Kamenske grabe
- viničar in dninar Martin Novak pri doktorju Klosu v Kamenšku - viničar in dninar Andrej Janez Mobia
- viničar Luka Furešič iz Grešerskega vrha
- dninar in vdovec Matija Polimoršek iz Ilovec
- gostačica N.N. pri učitelju v trgu
- viničar Jožef Wlwhitey
- viničar in vdovec Miha Vrabel pri Benediktu Zehemarju v Pisani Gaudi

1656

- Hans Kok iz Cmureka, hlapec v trgu pri gospodu Toriču se poroči z Marijo Jankovič deklo pri gospodu Mikši, doma iz vasi Črešnjevca v župniji sv. Petra
- viničar Pavel Pesheniak iz Mekotnjaka
- dekla Gertruda Novak pri Juriju Roku
- viničar Luka Shyarik pri Hansu Adamu na Slanskem vrhu
- trgovec Sebastijan Spenglić
- gostač Jurij Andrej Klemenčič iz sv. Lenarta
- gostačica Helena Gomsa iz sv. Antona
- gostač Martin Simon Radoff pri Vidoviču na Starem vrhu
- viničar Miha Dorh z Radomerskega vrha
- kovaški hlapec v Zeserndorfu Hans Matija Shister iz sv. Antona
- dekla Margareta Martina Shimonitsch na Vinskem vrhu
- viničar Filip Gregor Jurič iz Novih Karsthou pri Hansu Ketshu in gostač pri prelatu v Železnih dverih se je poročil z Heleno Mihalič iz sv. Antona

- župan v Cvenu Miha Bratko
- gostač in vdovec Borko Kolarič pri Pavlu Eglarju
- gornik Miha Andrelič z Radomerskega vrha
- dekla pri Jakobu Zorku v trgu Helena Magdič
- kmet Jurij Ragusha
- hlapec pri mesarju Jurij Curteha
- viničar Janez Wargl
- dekla v Radgoni Marija Juran doma iz župnije sv. Petra
- kmet Miha Sternad iz Zgornjega Krapja
- gornik Štefan Saiko v Radomerskem vrhu
- kmet Jurij Gerduša iz vasi "Sherevinzih"
- kmet Urban Plavez, vdovec iz Kristanzaua v sv. Križu
- gornik Blaž Turk
- kmet Marko Husian iz Zgornjega Krapja
- hlapec Matjažek Weisak iz Vranskega pri tržanu Jantshi Laurenčiču
- pletarka Katarina vdova po Janezu Kosteriak
- kovač Jurij Šiško iz Noršincev
- kmet Matija Miha Vernekar iz vasi Krajine v "Vatshke fari" - dekla Magdalena Korošec v župniji doma iz Jarenine
- cerkovnik Lovrenc Wundreli
- viničar in vdovec Hans Korošec iz sv. Duha pri Ptuj
- nekoč pobiralec - cerkovnik Martina Martini z Vidonskega vrha
- viničar Štefan Vutčič iz Dornave, sv. Doroteja v župniji sv. Ožbalta
- kovač Jakob Ornik izpod Poriškega vrha v župniji sv. Lenarta pri Pesnici
- dekla Marija Gornič pri Matiji Wagollu
- gostač Matija Goričan iz Giberšeka v župniji sv. Lovrenca pri Matiji Antoliču v Radoslavcih
- pastir Jakob Zigan v Pristavi
- viničar in vdovec Miha Oblak iz Železne dveri
- viničar in gostač Matija Gaiser iz župnije sv. Križa pri Sedlariču nad Radomerjem
- kmet in vdovec Jurij Sterniša iz Kristanz
- dekla Marija Pošič iz Radomerja, pri Matiji Košiču v Noršincih
- viničar Jakob Gosak z Radomerskega vrha
- viničar Luka Korošec
- gostačica Marija Korošec pri viničarju Gregorju Luršu
- kmet in vdovec Martin Bratranez iz Zgornjega Krapja
- vdova in gostačica Marija Magdič pri Brumecu
- Suzana Mosrain iz "Seyma in Land"
- vzorčni pisar Janez Miha Kletsh
- kočar in vdovec Hans Košič iz Cvena
- gostač Anton Andrej Melavez iz Studenske vasi v Slauenski fari, dninar pri Jakobu Furiančiču v trgu
- gostačica Gertruda Sušec iz župnije sv. Andreja
- gostač in dninar Andrej Jurij Sornez doma iz vasi Rekitna v župniji sv. Jurija, pri Andreju Herku v Cvenu
- dekla Uršula Lah iz Stare vasi v župniji sv. Križ, pri gospodu Juriju Turku v Malti
- gostač Ahac Klemen Kaisar pri Juriju Wukovcu v Malti
- pastorka Katarina Seršin
- kovač Ahac Dezmon pod Simplatičem
- hlapec Matija Gregor Kosar, doma iz Bolehnečicev v župniji sv. Jurija
- gostač in vdovec Vincent Lešnec pri kmetu Matiji Tetiču v Schizenbergu
- gostačica Uršula Venzenrl v Podseki
- viničar Benedikt Blaž Topolovšek pri Menzingerju v Komorski grabi
- vdova Barbara Kolarič po viničarju Martinu Kolariču
- gostač Jakob Grašič iz Kranjske pri Juriju Shontaku
- viničar Janez Prinier pri Hansu Adamu v Železnih dverih
- kovač Peter Gašpar Meiula iz Liougve vasi na Krasu pod Jakobom Posegom se poroči z Magdaleno vdovo po Jakobu Posegu
- gostačica Uršula Rekisnek, doma iz Šalovcev v župniji sv. Križa
- gostač Gregor Matija Visočnik pri Mikoliču na gradu
- terač Sebastijan Jurij Shegrick
- gostač Andrej Gregor Reiner pri Urbanu Jaklinu v Streliki vasi, doma iz Poličkega vrha
- hlapec Matija Štefan Antolič iz okrožja sv. Benedikta v Mautu
- dekla Magdalena Dar iz Pristave pri Hansu Reichu v Spodnjem Krapju
- viničar Jurij Surer
- viničar Gragor Tomaž Rep pri Kolariču v Mekotnjaku
- gostač Jurij Gomsli iz sv. Antona
- kmet in vdovec Miha Šimenič iz Noršincev
- gostač in dninar Štefan Miha Jerman, doma

iz vranske fare, pri vinogradniku Pranstlu na Radomerskem vrhu, se je poročil z Gertrudo hčerko Ahaca Prantla

- vdova Katarina po viničarju Janezu Zheppu
- Jurij Rakovec iz Gornjega grada pod gospostvom Branek v "Vilka Serbia"
- služkinja Eva Marija Pamer iz župnije Ferniz
- župan v Babincih Štefan Miha Puzell
- hlapec Jurij Miha Suppanež iz Werkovza pri Juriju Rakuši v Babincih
- kmet Martin Jurij Župančič iz Pristave
- gostač Jurij Andrej Koradca iz Jarenine, župnija sv. Jakoba, pod vinogradnikom Konradom Heftmanom von Sorez
- gornik Martin Colingar v Stari cesti

1657

- viničarka Uršula Sauer doma iz Komorske grape pri Juanu Svaku pod sv. Lambertom
- gostač Jakob Matle iz Pisanih Gaudi
- hlapec Andrej Miha Paderič pri gospodu Lorberju
- gostačica Robestainer v Spodnjem Krapju
- dekla Barbara na gospostvu Granauenberg
- mlinar in tržan Baltazar Jurij Studar iz tirolskega Merana
- dekla Barbara pri Matiji Brumerju v Zgornjem Krapju
- gostačica in vdova Katarina Petrič iz sv. Benedikta pri Janezu Fašenku
- košar Jakob Dille iz Cmureka
- gostač in vdovec Jurij Kamničar pri Blažu Peisariču v tgru doma iz Pausinež v župniji Ormož
- hlapec Andrej Štefan Schkat pri Antonu Sersinu
- viničar Janez Springer pri Lovrencu Mikši v Železnih dverih
- voznik (voza) Adam Mochedel iz Aibisberga
- viničar Blaž Topolovšek iz Komerske grabe
- gornik in vdovec Gašpar Peszeniak z Radomerskega vrha
- gostač Janez Fridlich iz župnije sv. Štefana pri košarju v Griesaru
- viničar Jurij Saboh iz Szerga pri župniku
- košar Jernej Grunež a Guetinhok
- Boštjan Matija Matej Kikel pod Janezom Beličem
- dekla Katarina Takličič pri Zozelu v trgu
- dninar Jurij Sebastjan Radovič v Seravinež
- dninar in vdovec Jurij Wokatsch v Gomili
- najemnik Hans Pesutek, vdovec iz Struške grabe pri vinogradniku Juriju Praelotiju

- dekla Marina pri Jakobu Lahu

- viničar Urban Majcen
- Uršula, vdova po kovaču Marku Terkavetzu iz trga
- Gertruda, vdova po viničarju Štefanu Seleniaku iz Slaniaka
- gornik Jakob Jansha Thabia pri sv. Trojici pod košarjem in teračem lanu Rodikom
- gostačica Margareta Ardella pri Hosianu
- dninar Miha Jansha Klabutsharia iz vasi Ostrog na Murskem polju
- gostač Hans Gregor Babič iz Skerenez pri Matiji Mirniku v Noršincih
- gostačica Uršula Koziper pri Matiji Mirniku v Noršincih
- Barbara, vdova po mesarju Hansu Prologarju v Shizenbergu

1658

- Luka Urban Ranta iz župnije sv. Valentina pod Škofjo Loko
- kmet in vdovec Miha Shkurianez iz Zgornjega Krapja
- gostač Matija Andrej Goričan iz Vogrinovež pri sv. Antonu
- dekla Marija Koh pri Hansu Korzu
- viničar Tomaž Starz pri Kokeriču v Shizenbergu
- gostačica Sofija
- čevljarški hlapec Martin Anton Adamič iz sv. Jurija pri Stainzu pri Gregorju Puzeku v Noršincih
- lončar in vdovec Jurij Stergar iz Radgone se poroči z Evo, vdovo po krojaču Štefanu Purnasu v trgu Ljutomer
- gornik Jurij Miha Pulai iz Matkotenberga
- viničar Simon Jakob Gossak iz Shizenberga
- gornik Štefan Filip Gerdusha
- dninar in vdovec Filip Kotker iz trga
- viničar Marko Matija Sporer
- viničar Janez Knez pri gospodu prelatsu v Železnih dverih
- služabnica Elizabeta Paer iz župnije sv. Petra izven Gradca pri gospe Wilhelmini Ranar Gracy - gornik in vdovec Hans Kukel iz Železnih dveri
- dekla Margareta Brumen iz sv. Jurija iz Staja
- gostač Adam Fridrik
- viničar Matija Janašič
- gornik in vdovec Miha Andrelič z Radomerskega vrha
- dninar in vdovec Vid Vorbetič iz Stročje grabe

- dninar Martin Sebastjan Stosar iz župnije Vransko nad Celjem
- dekla Eva Osse pri gospe Passitshin
- gostač Matija Masniak iz župnije Saltz nad Celjem pri Matiji Galliasujem
- gostač Jurij Kubaly iz Struze vasi pri Jakobu Zhernku
- gostačica Marija, vdova po Lovrencu Krainzu pri Jakobu Saganiku
- dninar in vdovec Matija Branekar iz trga
- gostačica Gertruda pri Simonu Skariotu viničarju škofa iz Nahtigala
- viničar Hans Fesenk
- viničar Marko Strmšek pri Serebu v Komorskem vrhu
- viničarka Helena Dobei pri čevljarju
- dekla Marta pri grofici Zerhojanc v gradu
- usnjar Andrej Sherovnik
- dekla Agnes Ictel iz Cmureka, v Radgoni
- gornik Martin Vid Platovič iz Hubeerja

1659

- viničar Miha Martin Kokovič pri gospodu Rainerju v Železnih dverih
- viničar Hans Wosha iz Shizenberga
- gostač Luka Martin Sidar
- hlapec Andrej Radnic
- mlinar Miha Tomaž Reisa pri gospodu Pranku v Mihalovcih
- dekla Magdalena Marija
- gostač Sebastjan Luka Smertnick pri viničarju Khopelaisu v Trottenwengu
- viničar Gregor Peiber
- "vinocola Episcopi" Jurij Luka Porigertnek v Stročji grabi
- gostač Matija Wagdan pri Tomažu Bratianu v Zgornjem Krapju
- dninar in viničar pri prelatsu v Shitzenbergu Matija Tomaž Laneigar iz kranjske župnije "Vetska"
- dekla Uršula Skornšek
- viničar Matija Kershakič
- dekla Marina Kavčič iz trga
- viničar in dninar Andrej Paulinek pri Jakobu Horvatu
- Jurij Lucanik v Zgornjem Krapju, doma iz župnije sv. Petra v Radgoni
- berač Hans Damonar
- viničar Martin Rokobič iz Železnih dveri
- kmet Matija Raušek iz vasi "Wresauze" v ormoški župniji
- viničar Gregor Gregor iz Spodnjega Krapja.

Za čas med leti 1660 in 1664 ni vpisanih letnic, tako, da za posamezne vpise ne vemo, kateremu letu pripadajo. Poleg tega so vpisi do junija zelo kratki in se omejujejo le na imena mladoporočencev in prič, le tu in tam je naveden kraj, od koder mladoporočenca prihajata. Vpisi so na mnogih mestih zaradi vode popolnoma obledeli in kot takšni tudi nečitljivi.

1660 - 1664

- dninar Hans Andrej Westnichar pri mlinarju
- dninar Anton Vanhar iz Stonperga pri viničarju Valganizinu
- tkalec in vdovec Gregor Skerovnik iz trga
- čevljski hlapec Andrej Peter Lačen pri Clantorju
- viničar Jurij Jakob Gorišek iz Stermala pri gospodu Stubenbergu
- dekla Ana Andreja Sterhanez
- kovač Hans Matija Rodik iz "Lucanez"
- dekla Mariana Turk pri Vukovcu - dninar Andrej Nikolaj Waisek
- kočar in vdovec Filip Maurič iz Pristove
- viničar in dninar Lovrenc Matija Koshenina iz vranske fare pri lekarnarju Juriju Urbancu
- hlapec Tomaž Peklar
- gostač Andrej Renes

1665

- kovač Andrej Vehek iz trga
- Katarina, vdova po mesarju Juriju Fišerju

1667

- stražar Peter Glasher
- 23.XI. je obred opravil župnik Jurij Shlivar

1668

- uradnik Urban Lasho Merez
- aprila je vpisal poroke kaplan Daniel Besiak

1693

- dekla Agnes
- hlapec Jakob Michlain
- krojač Jernej Ertnig iz trga

1696

- pomožni kaplan na gradu Matija Doller
- župnik Matija Wiser

1698

- 27.IV. je poročal kaplan Luka Kollenz
- hlapec Blaž Postgarelec
- dekla Marija Shelesnikovka

- dekla Uršula iz Spodnjega Krapja

1699

- lončar Miha Sembler

1700

- dekla Uršula.

Že iz kratkega pregleda poklicev v župniji sv. Janeza Krstnika v Ljutomeru lahko vidimo, da se je poleg tipičnih obrtniških poklicev, ki jih opravljajo v trgu (lončar, kovač, tkalec), večina prebivalstva ukvarjala z vinogradništvom. Tako so najštevilčnejši predstavniki dninarjev, hlapcev, dekel in gostačev, ki so ponavadi opravljali kakršno koli delo, ki jim je omogočalo preživetje. Med poročenimi je bilo tudi 109 vdov in 85 vdovcev.³⁸

Poleg matičnih knjig lahko pri analizi prebivalstva uporabimo tudi zapisnike arhidiakonatskih sinod arhidiakonata med Dravo in Muro za 17. stoletje, ki so ohranjeni od leta 1645 do 1685. in nam glede na to, da so krstne knjige ohranjene šele od leta 1687 dalje, dopolnjujejo sliko gibanja prebivalstva - naraščanje, upadanje, nataliteto, mortaliteto.

Pri tem pa je treba poudariti, da je potrebno podatke iz zapisnikov arhidiakonatskih sinod

jemati z rezervo. Po preverjanju podatkov pri kamniški župniji sem ugotovil, da se podatki iz zapisnikov teh sinod in podatki, dobljeni v matičnih knjigah, ne ujemajo, ne glede na to, ali vzamemo za primerjavo prejšnje koledarsko leto (npr. od januarja 1653 do januarja 1654) ali pa čas med dvema sinodama (sinode so bile ponavadi aprila ali maja, torej primerjamo podatke npr. od aprila 1653 do aprila 1654). Tako lahko trdimo, da so bili za sinode pripravljeni prilagojeni statistični podatki, kar pa ni nič presenetljivega, kajti nihče ni nikoli preverjal njihove resničnosti, hkrati pa so na podlagi teh podatkov sklepali o uspešnosti dela posameznega župnika (neugodno za nekega župnika je bilo veliko število nezakonskih otrok, neposlušnih oseb, drugovercev, izvenzakonskih skupnosti). Tako so ti ponavadi podatke prilagodili svojim interesom in prikazovali predvsem manjše število nezakonskih otrok in večje število porok. Glede smrtnih primerov pa so večinoma pomanjkljivo vodili že pokopne knjige, tako da so verjetno v zapisnikih sinod le približni podatki po presoji župnika ali kaplana o številu umrlih. Ker pa za ljutomersko župnijo nimamo drugih podatkov, bomo pač uporabili te skupaj s podatki iz matičnih knjig.

Leto	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1645	1946	129		15	42							
1650	2587	149		35	114							
1653	1999	176		71	134							
1654	2166	182		50	121							
1655	1998	171		67	211							
1656	2606	219		57	145			47				
1657	2057	170		35	133							
1659	2300	187		76	84					2		
1661	2527	126		85	174							
1665	2652	112		66	280	6						
1666	2557	209		71	267							
1667	2855	184		63	78	6						
1672	2921	215	13	50	83							
1673	3277	176	6	34	114	1					3	
1674	3401	192		43	132	3						
1675	2978	181		58	236							
1676	3495	159	9	52	157					1		
1677	3626	151		56	178							1
1678	2812	80	3	43	120						2	

Leto	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1679	3000	131	2	57	256							
1680	2954	162	3	67	133		1		1			
1681	3676	228	4	123	224						3	
1682	3012	162	8	27	92						1	
1683	3145	156	6	30	187		2				2	
1684	2576	136	21	55	182		2				7	
1685	2683	161	9	52	187		1				6	
Skupaj	71837	4304	84	1438	4064	165	6	47	1	3	24	1

- 1 - obhajani
- 2 - krščeni zakonski
- 3 - krščeni nezakonski
- 4 - poročeni
- 5 - umrli
- 6 - odvezani od krivoverstva - spreobrnjeni v katoliško vero
- 7 - živijo ločeno
- 8 - umrli za kugo
- 9 - zadušeni
- 10 - neposlušni
- 11 - krivoverci
- 12 - pokopani izven pokopališča

* Pri številu poročenih in krščenih leta 1645 je najverjetneje prišlo do zamenjave in je bilo 129 krščenih in 15 poročenih.

** Glede na ostala leta je število poročenih leta 1655 izredno veliko, zato je verjetno prišlo do zamenjave s številom umrlih.

V letih 1665 do 1674 je bilo odvezanih od krivoverstva (prestopilo v katoliško vero) 16 faranov. Od leta 1680 do 1685 pa je župnik naštel 16 parov, ki so živeli ločeno. Zanimiv je podatek, da je od leta 1645 do 1685 v ljutomerski župniji umrlo za kugo le 47 prebivalcev, in še ti so vsi umrli leta 1656, medtem ko je v času največje kuge na slovenskem Štajerskem v letih 1681/82 v ljutomerski župniji za kugo umrlo neugotovljeno število prebivalcev. Glede na to, da je župnija v obdobju med 1645 in 1685 imela okrog 2800 prebivalcev, je število umrlih za kugo (47) zelo majhno, po drugi strani pa je moralo biti leta 1681 grozljivo veliko umrlih za črno smrtjo, da si župnik ni upal zapisati niti približnega števila umrlih in da je to edini kraj na slovenskem Štajerskem, kjer niso vodili nobene evidence o številu umrlih za kugo, ter da so le lakonično

zapisali, da je število za kugo umrlih veliko.

Leta 1680 je vpisan en zadušen otrok (mati je verjetno po nesreči zadušila svojega otroka). V teh štiridesetih letih so ljutomerski župniki vpisali le tri neposlušne farane (le za leto 1681 je župnik zapisal, da je bilo v fari mnogo neposlušnih) in kar 24 krivovercev. Leta 1657 je bilo v trgu šest krivovercev, družina Obrán, starša in štirje otroci. Velika večina krivovercev je vpisanih po letu 1681. Izven pokopališča pa so leta 1677 pokopali nekega farana (najverjetneje krivoverca). Velik porast neposlušnih in krivovercev po letu 1681 ni naključen, kajti v času množičnih smrti zaradi kuge so se ljudje obrnili od ustaljenih vrednot rimokatoliške cerkve in se naslonili na luteranstvo, ki je bilo zaradi bližnje meje z Ogrsko v tem delu Štajerske vseskozi živo.³⁹

S pomočjo teh podatkov lahko izračunamo povprečno število prebivalcev ljutomerske župnije v drugi polovici 17. stoletja, povprečno število umrlih in povprečno število rojenih na leto. Te podatke potrebujemo, če hočemo izračunati nataliteto in mortaliteto v ljutomerski župniji v tem času. Tako je ljutomerska župnija imela v drugi polovici 17. stoletja med 2700 in 2800 prebivalcev. Na leto jih je povprečno umrlo 152, medtem ko se jih je rodilo 165 (po matičnih knjigah smo za obdobje 1687 - 1700 dobili podatek o 140 rojstvih na leto). Če upoštevamo pri rojstvih oba podatka - krstne knjige in vizitacijske zapisnike -, dobimo 156 rojstev na leto. To hkrati pomeni, da lahko ljutomersko župnijo prištevamo med podeželske župnije, kajti njeno število rojstev je bilo večje kot število smrti - torej je bil naravni prirastek pozitiven. Pozitiven naravni prirastek pa je bil v 17. stoletju značilen le za podeželske župnije, medtem ko so mestne župnije, na primer mari-

borska, imele negativni naravni prirastek in se je prebivalstvo v njih obnavljalo s priseljivanjem. Zanimivo je tudi relativno veliko število odvezancev od drugoverstva (16) in kar 30 drugovercev, kar je za drugo polovico 17. stoletja veliko, kljub bližini madžarskega Prekmurja.

Župnija sv. Janeza Krstnika v Ljutomeru je sicer ležala v popolnoma kmečkem okolju, vendar je trg Ljutomer s svojimi tržnimi posebnostmi močno vplival na strukturo prebivalstva ne le v samem trgu, temveč tudi v njegovi okolici. Žal so krstne in poročne knjige ohranjene le delno, medtem ko pokopna knjiga za 17. stoletje sploh ni ohranjena. Danes se bo verjetno marsikomu zdelo smešno, če zapišem, da lahko le obžalujemo, da tedanja cerkvena oblast (tukaj mislim na škofo in arhidiakone) ni dosledno vztrajala pri natančnem "birokratskem" vodenju matičnih knjig, kakor jih je leta 1614 predpisal rimski obrednik. Tako pa je bilo vodenje matrik žal prepuščeno dobri volji župnikov in ponekod celo kaplanov, ki so si, kot je razvidno iz zapisov v matrikah, svoje delo močno olajšali s tem, da so veliko večino podatkov preprosto izpustili. Vse to pa je bila posledica njihove slabe ali pomanjkljive izobrazbe (spremembe prinese šele ustanovitev graške univerze, vendar so bili rezultati dela njihovih študentov vidni šele v 18. stoletju), nepoznavanja slovenskega jezika, malomarnosti in lenobe.

OPOMBE:

1. Krajevni leksikon Slovenije, IV. knjiga: Podravje in Pomurje, Ljubljana 1980, str.139, (odslej Krajevni leksikon ...str.). – 2. Jože Mlinarič, Ljutomerska župnija do konca 18. stoletja, Zbornik župnije sv. Janeza Krstnika v Ljutomeru, Ljutomer 1990, str.15-16, (odslej Mlinarič: Ljutomerska župnija ... str.). – 3. Krajevni leksikon, str.139. – 4. Mlinarič, Ljutomerska župnija, str.20-21. – 5. Zapisniki arhidiakonatskih

sinod arhidiakonata med Dravo in Muro 1645-1685/ sign.XX d 34/1/, d 35/2/, d XX 36/3/, v arhivu sekovske župnije v Gradcu, leta 1645-1685, (odslej Zapisniki, leto ...). – 6. Mlinarič, Ljutomerska župnija, str.21-26. – 7. Zapisniki, leto 1658. – 8. Mlinarič, Ljutomerska župnija, str.21-26. – 9. Zapisniki, leto 1682. – 10. Mlinarič, Ljutomerska župnija, str.24 in 31. – 11. Johann Andritsch, Die Matrikeln der Universität Graz 1586-1630, Akademische Druck u. Verlangsanstalt, Graz - Austria 1977, P 953, 972, (odslej Andritsch, Matrikeln 1586-1630) ...). – 12. Andritsch, Matrikeln 1586-1630, M 1597/1. – 13. Fran Kovačič, Ljutomer. Zgodovina trga in sreza. Zgodovinsko društvo v Mariboru, Maribor 1926, str.42, (odslej Kovačič: Ljutomer ... str.). – 14. Zapisniki, leti 1645 in 1650. – 15. Johann Andritsch, Die Matrikeln der Universität Graz 1630-1662, Akademische Druck u. Verlangsanstalt, Graz - Austria 1980, P 105, 203, (odslej Andritsch: Matrikeln 1630- 1662 ...). – 16. Kovačič, Ljutomer, str.42. – 17. Andritsch, Matrikeln 1630-1662, M 1635/59, P 665, 840. – 18. Kovačič, Ljutomer, str.42. – 19. Kovačič, Ljutomer, str.42. – 20. Zapisniki, leto 1666. – 21. Kovačič, Ljutomer, str.42-43. – 22. Kovačič, Ljutomer, str.43-45. – 23. Kovačič, Ljutomer, str.45-46. – 24. Zapisniki, leto 1676-1681. – 25. Kovačič, Ljutomer, str.46. – 26. Andritsch, Matrikeln 1630-1662, P 2415, 2577. – 27. Kovačič, Ljutomer, str.47. – 28. Johann Andritsch, Die Matrikeln der Universität Graz 1663-1710, Akademische Druck u. Verlangsanstalt, Graz - Austria 1987, M 1668/85, P 669, 816, (odslej Andritsch, Matrikeln 1663-1710 ...). – 29. Kovačič, Ljutomer, str.47-48. – 30. Andritsch, Matrikeln 1630-1662, M/1645/23. – 31. Zapisnik, leto 1685, Ljutomer. – 32. Kovačič, Ljutomer, str.48. – 33. Andritsch, Matrikeln 1663-1710, M/1667/143, P 1720, 1919. – 34. Kovačič, Ljutomer, str.48- 49. – 35. Andritsch, Matrikeln 1663-1710, M/1672/29, P 1117. – 36. Kovačič, Ljutomer, str.49. – 37. Krstne knjige župnije sv. Janeza Krstnika v Ljutomeru 1687-1703, Arhiv Slovenije. – 38. Poročne knjige župnije sv. Janeza Krstnika v Ljutomeru 1653.1674 in 1693-1705. – 39. Zapisniki, 1645-1685.

